

ปรัชญาสังคมศาสตร์

การอธิบายทางสังคม
รากฐานสำหรับการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต

300.1
พ322ป
2557
ฉ.1

ศูนย์สนับสนุนงานเขียนตำราคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทที่ 1 ปรัชญาสังคมศาสตร์และกระบวนการทัศน์ในการแสวงหาความรู้

บทนำ	11
ลักษณะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์	15
การวิพากษ์ความเป็นกฎและทฤษฎีของสังคมศาสตร์	16
ข้อถกเถียงเกี่ยวกับสภาวะก่อนมีกระบวนการทัศน์	18
ข้อถกเถียงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา	20
ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการปลดค่านิยมในการศึกษา	21
ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความสามารถในการทำนาย	22
ภววิทยาของปรัชญาสังคมศาสตร์	25
ญาณวิทยา	27
การใช้เหตุผลที่ชอบธรรม	27
โครงสร้างของความรู้และการตัดสินความชอบธรรม	28
แหล่งของความรู้และการตัดสินความชอบธรรม	29
ข้อจำกัดของความรู้และการตัดสินความชอบธรรม	32
จุดยืนทางญาณวิทยา	32
วิธีวิทยา	34
กระบวนการทัศน์ในการแสวงหาความรู้	36
สรุป	39
บรรณานุกรม	40

บทที่ 2 การอธิบายเชิงสาเหตุ

บทนำ	43
ลักษณะทั่วไปของสาเหตุ	44
ประเภทของการอธิบายเชิงสาเหตุ	46
การอธิบายกลไกเชิงสาเหตุ	46

ความเป็นไปได้ของตัวแบบการอธิบายของ แคมเพล	51
กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม	
การอธิบายเชิงแบบแผนอุปนัย	54
การสร้างมโนทัศน์ในการอธิบายสังคมจากวิธีการอุปนัย	55
ความผิดพลาดของการอุปนัย	59
เงื่อนไขที่เพียงพอและจำเป็น	60
รูปแบบของการให้เหตุผลเชิงสาเหตุ	64
กรณีศึกษา	64
วิธีการเปรียบเทียบ	66
วิธีการของมิลล์	68
สรุป	73
บรรณานุกรม	74

บทที่ 3 การอธิบายแบบทางเลือกเชิงเหตุผล

บทนำ	77
รากฐานทางความคิดของทฤษฎีทางเลือกเชิงเหตุผล	78
ทฤษฎีการตัดสินใจ	82
แนวคิดอรรถประโยชน์	83
แนวคิดความน่าจะเป็น	85
กฎการตัดสินใจ	87
การใช้เหตุผลเชิงยุทธศาสตร์และทฤษฎีเกม	90
ปมปัญหาของนักโทษ	92
การเชื่อมโยงระหว่างการมีเหตุผลของปัจเจกบุคคลกับทฤษฎีการกระทำร่วม	94
การวิพากษ์เหตุผลเชิงเศรษฐกิจ	96
เหตุผลเชิงพุทธิปัญญา	97
สรุป	100
บรรณานุกรม	101

บทที่ 4 การอธิบายเชิงหน้าที่และโครงสร้าง

บทนำ	103
การอธิบายเชิงหน้าที่	103
การอธิบายเชิงหน้าที่ในสังคมศาสตร์และเกณฑ์การพิจารณาการเป็นสาเหตุ	105
การอธิบายเชิงโครงสร้าง	111

การอธิบายโครงสร้างเชิงสาเหตุ	112
การอธิบายเชิงโครงสร้างที่ไม่เป็นสาเหตุ	116
สรุป	119
บรรณานุกรม	121
บทที่ 5 ศาสตร์แห่งการตีความ	
บทนำ	125
พัฒนาการของศาสตร์แห่งการตีความ	125
ฐานคติการตีความทางสังคม	136
ฐานคติเกี่ยวกับมนุษย์	137
แนวทางการตีความทางสังคม	143
ตัวแบบการตีความการกระทำทางสังคม	144
สรุป	147
บรรณานุกรม	148
บทที่ 6 สัจนิยมเชิงวิพากษ์	
บทนำ	151
กำเนิดและพัฒนาการของสัจนิยมเชิงวิพากษ์	151
สัจนิยม ความเป็นจริง และความเป็นสาเหตุ	155
การจำแนกระดับความเป็นจริงและหลักความไม่สอดคล้อง	158
ระหว่างการอธิบายและการทำนาย	
วิธีการสร้างความรู้แบบ “ปฏิสัย”	160
สัจนิยมกับการอธิบายสังคม	162
ตัวอย่างการอธิบายสังคมของสัจนิยมวิพากษ์	164
วิพากษ์สัจนิยมเชิงวิพากษ์	166
สรุป	169
บรรณานุกรม	170
บทที่ 7 ทฤษฎีวิพากษ์	
บทนำ	173
สำนักแฟรงค์เฟิร์ตยุคแรก: การวิพากษ์ปฏิฐานนิยม	174
ทฤษฎีวิพากษ์ยุคสอง: ประเพณีของความรู้และการกระทำเชิงการสื่อสาร	181
สรุป	187
บรรณานุกรม	188

บทที่ 8 ปฏิบัตินิยม หลังโครงสร้างนิยม และหลังนวสมัยนิยม

บทนำ	191
ปฏิบัตินิยม: ธรรมชาติของความรู้และความหลากหลายของระเบียบวิธี	191
พหุนิยมเชิงระเบียบวิธีในสังคมศาสตร์	194
ความรู้คือการปฏิบัติและการเข้าใจตนเอง	195
หลังการเปลี่ยนแปลง: การวิจัยเชิงปฏิบัติและการพัฒนานโยบาย	197
หลังโครงสร้างนิยมและหลังนวสมัยนิยม	199
การก่อสร้าง	201
วงศาวิทยา	203
สรุป	204
บรรณานุกรม	205

สารบัญตารางและภาพ

ตาราง	
ตารางที่ 2-1 อุบัติการณ์ของการก่อความรุนแรงต่อร้อยละ จำแนกโดยความเป็นไปได้ของการดำรงอยู่รอดในฐานะชาวนา และในฐานะโจร	58
ตารางที่ 2-2 ตัวอย่างวิธีการวิเคราะห์ความเหมือนตามแนวคิดของมิลล์	69
ตารางที่ 2-3 การวิเคราะห์ความแตกต่างตามแนวคิดของมิลล์	72
ตารางที่ 3-1 ตัวอย่างการตัดสินใจโดยเปรียบเทียบอรรถประโยชน์	84
ตารางที่ 3-2 ตัวอย่างการคำนวณผลประโยชน์ที่คาดหวังของ อาจารย์มหาวิทยาลัยระหว่างลาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกกับ การทำงานต่อโดยใช้วุฒิปริญญาโท	88
ตารางที่ 3-3 ปมปัญหาของนักโทษ	93
ภาพ	
ภาพที่ 2-1 กลไกเชิงสาเหตุการอ่อนแอของรัฐบาลกลาง เป็นสาเหตุให้รัฐบาลท้องถิ่นเข้มแข็งขึ้น	48
ภาพที่ 2-2 สาเหตุของความไร้เสถียรภาพทางสังคม	64
ดัชนี	209